

В. В. Мацьків

асп.

спеціальність «Економіка»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. М. Крючкова

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У 2014 році в Україні стартувала реформа децентралізації. Суть цієї реформи – спроможність регіонів самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Однією з важливих частин цієї реформи є фіскальна децентралізація.

Основоположником ідеї фіскальної децентралізації був американський економіст Ч. Тібу, який обґрунтував її у своїй праці «Економічна теорія фіскальної децентралізації в публічних фінансах: необхідність, джерела й використання» (1961 р.). Він, зокрема, стверджує, що саме фіскальна децентралізація дає змогу субнаціональним органам управління отримувати автономію щодо фінансування і забезпечення населення суспільними товарами й послугами [1, с. 6].

Під фіскальною децентралізацією розуміється надання органам місцевого самоврядування певної податкової влади, доступу до фінансових ринків, відповідальності у витрачанні коштів та отриманні дозволу самостійно визначати рівень, структуру та порядок їх витрачання з місцевих бюджетів [2, с. 137]. Все це передбачає структурні зміни у взаємодії центральних та місцевих органів влади.

Взаємодія між різними структурними елементами державного апарату супроводжується появою певних трансакційних витрат. Це, зокрема, стосується процесу фінансування окремих адміністративно-територіальних одиниць та оподаткування. З початком реформи зміна цих процесів зумовила й трансформацію видів та обсягів трансакційних витрат.

Існує багато підходів та концепцій тлумачення сутності трансакційних витрат. Цим питанням займались Р. Коуз, Д. Норт, О. Вільямсон, Г. Демсец, Е. Фуруботн та Р. Ріхтер, а також вітчизняні дослідники В. О. Рибалкін, Ж. М. Ющак та С. І. Мельник, Н. Н. Губанова, С. І. Архієреєв та С. В. Кузьминов. Більшість зазначених вчених зосереджені на дослідженні трансакційних витрат в контексті фірми, нас же цікавить розуміння трансакційних витрат на макроекономічному рівні, передовсім, в контексті державних фінансів. Беручи за основу визначення, котрі пропонуються цими дослідниками, під трансакційними витратами ми будемо розуміти витрати пов'язані зі створенням або зміною інститутів, організацій, утриманням економічних структур, забезпеченням функціонування державного апарату. Тобто це витрати, які виникають при забезпеченні існування такого суб'єкта економічної системи як держава.

Якщо ж розглядати трансакційні витрати на рівні безпосередньо державних фінансів, то до трансакційних витрат принагідно віднести:

- витрати обслуговування фінансових потоків;
- витрати пошуку інформації, які стосуються, насамперед, залучення проектного фінансування (передбачають пошук інформації про міжнародні інституції, що забезпечують проектне фінансування, умови участі, необхідні документи та їх формування);

- витрати здійснення операцій (виникають у процесі сплати податків та отримання їх відповідними установами, руху міжбюджетних трансфертів, фінансування міжнародними донорами (проектне фінансування);

- витрати моніторингу та запобігання опортунізму (такі, що виникають у зв'язку з проведенням перевірок (податковий контроль) та контролем за раціональним розподілом фінансових ресурсів (державний фінансовий контроль)).

- витрати формування, розподілу і використання державних фінансів [3, с. 471].

У процесі фіскальної децентралізації відбуваються якісні та кількісні зміни цих витрат. Вони можуть мати як негативні так і позитивні наслідки для бюджетів. Тому важливим напрямом економічних досліджень є детальний аналіз сфер виникнення трансакційних витрат та їх кількісна оцінка, що є важливим кроком на шляху оптимізації процесу фіскальної децентралізації.

Список використаної літератури

1. Кузькін Є. Ю. Теоретичні аспекти фіскальної децентралізації. *Наукові праці НДФІ*. 2014. № 4(69). С. 3–12.
2. Герчаківський С. Д., Кабаш О. Р. Теоретичний логос фіскальної децентралізації. *Регіональна економіка*. 2009. № 2. С. 133–141.
3. Чухно А. А., Леоненко П. М., Юхименко П. І. Інституціонально-інформаційна економіка : підручник. Київ : Знання, 2010. 687 с.